

“ԲԱՆԲԵՐ” ԻՆ ԴԵՄ

Մինչ և . Պոլսի լրագիրները՝ համախոսմբ աւետաւոր ձայներ արձակեցին Ս. Զատիկի տօնին առթիւ հաւատացեալ շունչով, և ահա այդ հասարակաց օրհներգի ներդաշնակութիւնը խանգարող անհամ և անշնորհք խժաձայնութիւն մը երեւցաւ նորընծայ «Բանբեր»ի մէջ՝ որ իրեն ներքին համարեր էր քրիստոսութեան բարբառնալիքներ նետել հրապարակի վրայ:

Անշուշտ այդ բանապաշտ կոչուած անհաւատ յօդուածով զբաղիլ չէր արժեք՝ եթէ չմտածէինք տկար և անուսումն մտքեր՝ որոնք կրնային գայթակղիլ անկէ: Ատոր համար է ահա մեր պատասխանը:

Արդ, «Բանբեր»ի մէջ՝ թ. 2, էջ 9, խորէն ունի Մազմանեան «Յիսուս քրիստոնեայ էր» անհաւատ հարցումը կ'ուղղէ, անշուշտ ինքնիրեն միայն, քանի որ ուրիշ ոչ մէկ հայ կարելի է գտնել որ այնքան բթամիտ կամ չնչաւատ ըլլայ՝ մինչեւ այդ հարցման լուծման կարօտի: Եւ ստուգիւմ էր հայ մանուկն անգամ պիտի չծիծաղէր եթէ իրեն հարցուէր թէ Ադամ մարդ էր, Հայկը հայ էր, Մահմէտ իսլամ էր, Լուսեր բողոքական էր, Մխիթ. Աբ. Մխիթարեան էր, եւն:

Բայց մեր կարեկցութենէն աւելի զայրուիմք և զգուանքն է որ կը շարժի այդ յօդուածագրին դէմ՝ որ չարամիտ յանդգնութեամբ կը ժխտէ թէ «Յիսուս քրիստոնեայ չէր, Յիսուս՝ Քրիստոս չէ» իբր թէ անոնք տարբեր անձեր ըլլալին: Առանց ամչնալու՝ իր տգիտութիւնը կամ չարութիւնը կ'ուզէ հաստատել Աւետարանի հեղինակութեամբ. «Եւ Յիսուս խոստովանեցաւ թէ՛ ես Քրիստոսը չեմ». որով կ'եզրակացնէ այդ քաջ հայկաբանը թէ «Յիսուս Յովհաննու Աւետարանին Ա. գլխուն 20դ համարին մէջ բացալ յայտարարէն ըսած է թէ ինքը Քրիստոսը չէ»: Անպատկառ սո՛ւտ. Աւետարանը հակառակը կը գրէ. «Ես Քրիստոսը չեմ» ըսողը Յովհաննէս Մկրտիչն է և ոչ թէ Յիսուս: Յօդուածագրին քով տգիտութիւն և անհաւատութիւն՝ մին միւսէն աւելի այլանդակ է:

Անհանձար յօդուածագրին սուտը դիւրաւ կը մերկացուի երբ կարդանք Աւետարանի այդ կէտը, ուր հրեայք մարդ կը զրկեն Յովհաննէսին

հարցնելու թէ ինքն ո՞վ է. և Յովհաննէս կը պատասխանէ թէ՛ Ես Քրիստոսը չեմ: Ահա Աւետարանի խօսքերը բառ առ բառ. (Յովհ. Ա. 19-20). «Եւ այս է վկայութիւնն Յովհաննու (լաւ ուշադրութիւն դիր, Պ. Յօդուածագիր, Յովհաննէս կ'ըսէ, ոչ թէ Յիսուսը), յորժամ առաքեցին առ նա Հրեայքն յերուսաղեմէ՝ քահանայս և Ղեւտացիս, զի հարցցեն ցնա թէ դու ո՞ր ես: Եւ խոստովան եղեւ և ոչ ուրացաւ, խոստովան եղեւ (Յովհաննէս) եթէ ես ՈՉ եմ ՔՐԻՍՏՈՍ»: Հասկցա՞ր Պ. Յօդուածագիր:

Բայց որպէսզի մեր բողոքական ախոյեանին չարամիտ ստախօսութիւնը աւելի խայտառակուի, յառաջ տանինք Աւետարանի ընթերցումն ու տեսնենք, թէ՛ նախ ուրիշներն ինչ կ'ըսեն Յիսուսի նկատմամբ, և երկրորդ՝ ինքն ինչ կը վկայէ իր մասին: Պատգամաւորներն ուրեմն դեռ կը շարունակեն հարցնել Յովհաննու, (Յովհ. Ա. 21-2). «Ո՞վ ես դու... Եղիմ էս... մարգարէն էս», և նա հանդիսաւոր կերպով կը կրկնէ՝ Ո՛չ: «Ուրեմն ո՞վ ես. ըսէ՛ մեզի՝ որպէս զի զմեզ զրկողներուն պատասխան տանինք»: (25) «Թէ որ՝ ոչ Քրիստոսն ես, ոչ Եղիան և ոչ ալ մարգարէն, ապա ինչո՞ւ կը մկրտես»: Նոյն բանը կը յիշեցնէր իւր աշակերտաց Յովհաննէս՝ «Ձեզի ըսի թէ ես Քրիստոս չեմ», (Յովհ. Գ, 28): Ուրեմն Յովհաննէսն է որ կ'ըսէր թէ ես Քրիստոս չեմ, ոչ թէ Յիսուս:

Բայց որպէսզի յօդուածագրին տգիտութիւնը աւելի եւս խայտառակուի, պիտի ցուցնենք որ Յովհաննէս ինքնին զՅիսուս՝ Քրիստոս կը դաւանի: Այսպէս, Յովհ. Ա, 36 «Կը տեսնէ զՅիսուս՝ որ վեր վար կը քալէ՝ կը ցուցնէ զայն իւր աշակերտաց ըսելով՝ «Ահաւասիկ Քրիստոս, Աստուծոյ զառը: (40-41) Աշակերտներն իրարու կը պատմեն՝ «Մեսիան գտանք, որ է ըսել՝ Քրիստոսը»: Նոյնպէս, Յովհ. ԺԱ, 27 «Գու ես Քրիստոս որդի Աստուծոյ որ յաշխարհ գալոց էիր»:

Ասոնք ուրիշներու վկայութիւններն են, հիւմակ պիտի ցուցնեմ որ Յիսուս իսկ ինքզինքն ամէն կերպով Քրիստոս հռչակեց: Յովհ. Գ, 25-26. Սամարացի կինը կ'ըսէր Յիսուսին,

«Գիտենք որ Մեսիան՝ Քրիստոս կոչուածը պիտի գայ... Յիսուս ըսաւ իրեմ՝ Ես եմ որ քեզի հետ կը խօսիմ»: Յովհ. Ժ, 24-5. Հրեաները կը հարցնեն Յիսուսի, «Ա՛լ ի՞նչ կը նեղես զմեզ. թէ որ դուն ես Քրիստոսը՝ որոշ կերպով ըսէ մեզի: Յիսուս կը պատասխանէ. ըսի ձեզի՝ բայց դուք ինձ չէք հաւատար»: Ի՞նչ ըսած էր իւրենց. — թէ, գործով ու խօսքով ինքը Քրիստոս էր: Մտթ. ԺԶ, 13-17. Յիսուս կը հարցնէ իր աշակերտաց. «Մարդիկ զիս զո՞վ կարծեն: Կը պատասխանեն, թէ՛ մէկը Յովհաննէս Մըկըրտիչ, մէկը Եղիան, մէկը Երեմիան և կամ մարգարէներէն մէկը: Կ'ըսէ իրենց Յիսուս. իսկ դուք զո՞վ կը կարծէք որ ըլլամ. Պետրոս կը պատասխանէ, Դո՛ւ ես Քրիստոս որդի Աստուծոյ կենդանոյ»: Յիսուս կը գովէ և կ'ըսէ թէ այս բանն Պետրոս ինքնիրմէ չըսաւ, այլ Աստուած իրեն յայտնեց: Ամէն կերպով ուրեմն Յիսուս ինքզինքը Քրիստոս կը հռչակէ: Ո՛չ միայն Քրիստոս, այլ նաեւ ինքզինքը Որդի Աստուծոյ կոչեց. Յովհ. Թ, 36-7. կը հարցնէ Յիսուս կոյրին, «Աստուծոյ որդւոյն կը հաւատամ. և նա, Ո՞վ է որ հաւատամ Անոր. և Յիսուս կ'ըսէ իրեն, քեզի հետ խօսողն է, և նա կը գոչէ՝

Հաւատամ Տէր և կ'երկրպագէ իրեն»: Գրածս կարծեմ պարզ է և մեկնութեան չի կարօտիր:

Կը համարիմ այսչափս բաւական ըլլայ համոզուելու, թէ Յիսուս՝ ոչ միայն Քրիստոսն է այլ նաեւ ճշմարիտ Որդին Աստուծոյ. և այդ՝ թէ՛ ըստ այլոց վկայութեան, թէ՛ ըստ իր գործոց և թէ՛ իր իսկ խօսքերով: Կը ցաւինք սակայն մեր ազգին մէջ տակաւին այդ աստիճան յետամիտ և անպատկառ գրչակներ տեսնելու մեր Հարց պաշտելի Կրօնքին հանդէպ: Այդպիսի յօդուածներ՝ հեղինակներէն զատ խմբագրութեանց ալ շատ պատիւ չեն բերեր: Այսու, իւրենց չար տրամադրութիւնը կը ցուցնեն Քրիստոսի, Աւետարանի, և ընդհանուր կերպով այն ամէն բանի դէմ որ Հաւատք կը կոչուի: Փափաքելի էր աւելի լուրջ և ազգօգուտ յօդուածներ կարգալ իրենցմէ, փոխանակ այսպիսի ամբարշտ գրութեանց՝ որոնցմով Ազգիս կրօնասիրութեան պանծալի համբաւը կը նսեմանայ:

Խորհուրդ կու տանք յօդուածագրին իրեն չվերաբերեալ և իր չհասկցած բաներու տեղ՝ զբաղիլ այնպիսի նիւթերով որոնց ձեռնհասութիւն ունի և կրնայ օգտակար ըլլալ մեր ժողովրդեան:

Հ. ԳՐԻԳՈՐ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՐԱՆՍԱԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

Պրանսայի քաղաքական դաւանութիւնն է անվստահ աչքով դիտել մերձաւոր խաւրիան որ չփոխեց նաեւ համաշխարհային պատերազմին անոր բերած աջակցութիւնն և արժանապէս գնահատել աշխարհի խաղաղութիւնը հաւասարակշռող այս մեծ ուժը:

Անգամ մը միայն ետ կեցած էր իր այս քաղաքականութենէն, Նարուէոն Գ. Ժամանակ, որուն սակայն չէին ներած իր մեծ քաղաքագէտները՝ սահմանակից հզօր պետութիւն մը ստեղծած ըլլալուն:

Կարճատեւ փակագիծ մ'եղաւ ընդհ. պատերազմը: Պրանսա ոչ միայն հաստատ

կեցաւ իր քաղաքական դաւանանքին վրայ, այլ հակակշիռ ուժ մը կազմելու համար ստեղծեց պալքանեան Երբեակ փոքր զինակցութիւնը: Վատ ընտրութիւն՝ վտանգալից բարեկամութեան մը, ուզելով կոթնիլ արի յափոյ կազմուած ուժի մը վրայ՝ որոնց իրարու հանդէպ վրէժխնդրական ոգին ծնունդնէն ի վեր իրենց շնչած թթուածինն եղած է:

Այսպէս հեռաւոր բարեկամներու հակակշիռ ստեղծեց և պահպանեց սահմանակից երկու թշնամի մեծ պետութիւններ — Գերմանիան և Իտալիան — որոնց զօղը

ամէն օր սրտին մէջ կը պահպանէ:

Հրատապ բանավէճ մը ծայր տուաւ ընդ մէջ Ֆրանսայի և իտալիոյ, սուր ու խուլ հանգամանքով:

«Իտալիա կը զինէ Հունգարիան և Պուլ-կարիան» կ'աղաղակէին Ֆրանսայի լրագիրները: Իննըսունեութ պատերազմական սաւառնակներ անցնելով սահմաններէն՝ բաժնուած էին Յովսէփիի, Անդէսֆէշի-վարի, Նգէրէճհագի, Ֆրսֆորի և Տրոսնորի միջերանոցները. բաց ի Նոյ.էն Յունուար բոլոր սպառազինութիւններով զրկուած 60 ուրիշներէ: «Էքոյ տը ֆառի» հաւաստեալ կը տեղեկացնէր՝ Սոֆիայի մէջ Գափրուհի-ներու սաւառնարանի մը կանգնումը տա-րեկան 100 պատերազմական սաւառնակ-ներու արտադրութեամբ:

Փոքրիկ Աւստրիան ահաբեկելու տեսակ մը սպառնալիք, ըսաւ իտալիա՝ ջատա-գովական դիրք մը բռնելով, զայն անստոյգ լուրերով կասկածի ենթարկելու պատրաս-տուած, այսպէս ուշադրութիւն շեղեցնելու համար Ֆրանսայի և փոքրիկ զինակցու-թեան միջեւ կատարուածներուն ու փո-խադրուած զէնքերուն, որոնց մանրամասն ցանկն ալ հրատարակեց:

Ի տես ծանրակշիռ հանգամանքներու Ֆրանսա կարենոր փոփոխութիւններ բրած էր իր դեսպանական շարքերուն մէջ, ա-նոնցմէ՝ ճարտարագունին՝ Տը Ժուվընէի յանձնելով Հոմի դեսպանութիւնը:

Եւրոպական խաղաղութիւնը ապահովե-լու համար Մուսոլինի առաջարկեց չորս մեծ պետութեանց, Անգլիոյ, Գաղլիոյ, Գերմանիոյ և իտալիոյ իրարու հետ հա-մագործակցութեան գաղափարը զատ և անկախ Ազգաց Ընկերակցութենէն, իր տեսութեանց նախ հիմ դնելով Հաւասա-րութեան իրաւունքը, զոր պէտք է վեր-ստանային պարտեալ պետութիւնները, և ապա Վերսայլի դաշնագրին վերաքննու-թիւնը:

Գաղափարը նոր չէր, ոչ ալ անբնական, որովհետեւ չորս մեծ պետութիւններն են որ գաղթային ու տնտեսական ընդարձա-կածաւալ շահեր ունին, և իրենք են նաեւ

պատասխանատու աշխարհի խաղաղու-թեան: Թէպէտեւ կարելի չէ անտեսել նաեւ փոքրերը՝ մանաւանդ Պալքանեան պետութիւնները՝ որոնց ձեռքն է դարձ մը ի վեր Եւրոպան պատերազմով հրկիզելու ջահը:

Ֆրանսա ընդդիմացաւ Մուսոլինեան այս ծրագրին, նկատելով հոն՝ բնականա-բար, հեռուոր նպատակը զոր ունէր՝ գաղ-թավայրեր ձեռք բերելու, որմէ զրկուեցաւ Վերսայլի համաժողովին:

Փոքր ազգաց զինակցութիւնն ալ ցու-ցուց զիրենք հովանաւորող պետութեան իր երախտապարտութիւնը և տուաւ առաջին աջակցութիւնը: Մարտ 27-ին յայտարարութիւն մը հրատարակեցին թէ իրենք կ'ընդդիմանային դաշնակիցներու վերաքննութեան սկզբունքին, և թէ խաղա-ղութեան ապահովութեան լաւագոյն եւ վստահելի միջոցը այդ քննութիւնը չէր:

Մուսոլինիի ծրագրին հակառակ Ֆրան-սա ուրիշ մը ներկայացուց և չորս պե-տութեանց վեհաժողովին տեղ, կը պնդէր Ազգ. Ընկերակցութեան սկզբունքին վրայ, որուն ի հարկէ բազմաթիւ փոքր պետու-թիւններ մասնակցելու իրաւունք ունենա-լով՝ ինքզինքն հոն աւելի ապահով եւ զօրաւոր կը զգար:

Մուսոլինիի ծրագրիները առիթ տուին ընդդիմադիր ազգային կուսակցութեանց պետերուն՝ ձախակողմեաններուն վրայ յարձակելու: «Ինչ կացութեան մէջ կը գտնուի Ֆրանսա, կը հարցնէր Լաւալ, տնտեսական, ելեւմտական և քաղաքական արդի յեղաշրջութեանց միջոց: Ռամկա-վարական վարչաձեւը այլեւս արդի պա-հանջներուն չի համապատասխաներ եւ գերի եղած է մասնական և բազմաթիւ շահերու: Հարկ էր բարեօրէն իտալիոյ հետ յարաբերութիւնները և որուն համար անհրաժեշտ էր տեսակցութիւն մը Տու-չէին հետ, սակայն ունայնաձեռն կարելի չէր երթալ»: Մերժուեցաւ իրեն — ան-շուշտ իր պաշտօնակիցներէն — այս տե-սակցութիւնը, որով համաշխարհային պատերազմի բարեկամ զինակիցը լռելեայն

դաշնակցութեամբ մը կրկին դարձաւ Գեր-մանիոյ՝ որ իւրացուցած էր ֆաշեան գա-ղափարները:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Բոցտամի «Կարնիզոն Բիրշէ»-ի պատ-մական յիշատակներով՝ նուիրագործուած եկեղեցւոյն մէջ, Փրեզերիկոս մեծի դամ-բանին առջեւ Հիդլեր բացաւ նոր խոր-հրդարանը՝ վերածնեալ Գերմանիոյ եւ Բրուսիոյ: Նոյնչափ նշանակալից ուրիշ գործով մը Մարտի 12ը, որ պատերազմի անկեղծ տարեդարձն էր, ազգային տօն հռչակեց, պարտաւորելով հասարակաց շէնքերուն վրայ պարգել ոչ թէ Հանրա-պետական այլ կայսերական նախկին սեւ-ճերմակ-կարմիր դրօշը՝ որուն հովանոյն տակ միլիոններ արեւնին թափած էին: Այսպէս կուսակցական շարժում մը ազ-գային բնոյթ կ'առնէր:

Հիդլեր եւ իր խորհրդարանը դիրքն ապահովելու համար սկսաւ նախ օգնու-թիւն սփռել զանազան գաւառներու կա-րօտեալներու և գործազուրկներու, ապա խիստ միջոցներ ձեռք առաւ հակառակորդ խմբակներու և համայնավարութեան պե-տերուն դէմ: Կորովի ատենաբանութեամբ մը մարքսեան սկզբունքներու գործադրու-թեամբ տասնըչորս տարիներու անյաջող փորձը Գերմանիոյ աղէտներուն պատճառ յայտարարելէն վերջ, համայնավարու-թիւնը բոլոր աշխարհի կործանարար վը-տանգ մը հռչակելով՝ զայն հարուածեց հոն՝ ուր ծնունդ առած էր:

Հայրենասիրական ազգային այս ներքին յեղաշրջումը առարկայարար չողջունեց օտար մամուլին մեծ մասը և անստոյգ լուրերու ծաւալում մը սկսաւ, դժուարու-թիւններ յարուցանելով նորակազմ վար-չաձեւին դէմ՝ որ կարգապահութեան, անդորրութեան և խաղաղութեան պէտք ունէր առաջադրեալ նպատակին հասնելու համար: Հիդլեր արտոյնց այն օտար լրա-գրապետները որ այս ձեւով իր գործը խանգարել կ'ուզէին, պառակտում առաջ

բերելով իր միութեան մէջ որ միայն կար-գապահական գաղափարով զօդած էր:

Միջին դարու Գերմանիոյ մեծ կայսրնե-րէն սկսեալ, կրօնական և ընկերային յե-ղաշրջումներն ալ միասին թուելով, մինչեւ Պիզմարը ու Մարքս և Վայմարի սահմա-նադրութիւնը, Գերմանիա է՝ և կը մնայ միշտ համաձայնական պետութիւն մը տար-բեր զգացումներով և համոզումներով ցե-ղերու: Հիդլեր գոյութիւն տալ կ'ուզէ զեռ ցարդ չգոյացած միութեան: 1926 Մայիս 22ի ծրագրին մասն է թէ Գա-ղաքացի, հայրենակից կրնան ըլլալ միայն անոնք որ գերմանական արիւն ունին և հրեաները՝ որ գերմանական արիւն չունին քաղաքակից չեն համարուիր: Նոյն ծրա-գրին 5-րդ յօդուածին համաձայն, ոչ — քաղաքացիները՝ Գերմանիա կրնան բնա-կիլ միայն իրրեւ հիւր, օտարականներու համար սահմանուած օրէնքով ընթանալով: Եւ 6-րդ յօդուածին համաձայն, ո՛ր և է քաղաքական պաշտօն, ինչ բնոյթ ալ ու-նենայ, միայն քաղաքացիները կրնան կա-տարել:

Հիդլերեան ծրագրին այս մասն է որ գործադրութեան դրուեցաւ Հրէից դէմ, օրինաւոր երեւոյթի տակ դնելով անոնց հանդէպ գոյութիւն ունեցող ատելութիւնը, որ տնտեսապէս և հասարակաց պաշտօն-ներու մէջ չափազանցօրէն տիրացած ըլ-լալնուն հետեւանքն էր: Օտարաբնակ բոլոր հրեաներն իրենց լրագիրներով արտօրականներու դատին պաշտպանու-թեան լծուեցան և երկուստեք իրարու դէմ պոյրոյր սկսան: «Պերլիներ Թակեպար» եւ «Ֆրանկֆուրթի Կագերը» աղաչական լեզու գործածել սկսան իրենց օտարաբնակ եղբայրակիցներուն կիրքերն աւելի չզբը-գոելու համար: Վերջինս կը գրէր որ եթէ արքայազններու դատը պաշտպանելու նը-պատակաւ Գերմանիոյ հակառակ թշնա-մական հրատարակութեանց ծաւալումով կը համարին ծառայութիւն մատուցանել՝ թող զիտնան թէ աւելի վնաս քան թէ օգուտ պիտի բերեն:

Հրէից դէմ Հիդլերեան հալածանքը

նոյն յաջողութիւնը չունեցաւ ընդդէմ
կաթողիկէներուն: Քոլոնիայի, Պրեզլաւի
և Միւնիխի ծիրանաւորները ընդդիմացան
անոնց և Փաթերպոնի արքեպիսկոպոսը
բացայայտօրէն արտայայտուեցաւ. «Գեր-
ման նոր եկեղեցի մը հաստատել կ'ուզեն,
ըսաւ ան, զատ Հռովմէական կաթողիկէ
եկեղեցիէն. այս պարագային փշազարդ
խաչն է Քրիստոսի խաչին դէմ պատե-
րագմի նշանը: Հետեւաբար կաթողիկէ-
ները չեն կրնար համաձայնիլ «նազի»

ներուն և իրենց արգիլուած է մասնակցիլ
անոնց մինչեւ այն ատեն որ պաշտպանեն
բարոյական և քաղաքական գաղափարներ,
որոնք հակառակ են կաթողիկէ վարդա-
պետութեան »:

Հիդլեր Բայխսթալի բացման ճառով
կեդրոնի խումբերուն ամէն ապահովու-
թիւն տուաւ, ուստի Մարտ 28ին՝ եպիս-
կոպոսները Ֆուլտայի մէջ մեղմացուցին
իրենց խիստ արգելքները:

ԲԵՆԼՅԱՐԻՆՈՅ

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Արդի տնտեսական տագնապին՝ երեւան
ելան երկու զխաւոր ընկերային հոսանք-
ներ, որոնք զիրար կը խաչաձեւեն որոշ
կերպով, մին ազգայնականութիւնը՝ մի-
տելով կեդրոնացնել իր բոլոր ոյժը կազ-
մակերպելու համար սեփական տնտեսա-
կանութիւն՝ առանց նկատի առնելու ուրիշ
ազգերու շահերը, և միւսը միջազգայնա-
կանութիւնը՝ գործելով համաշխարհային
ասպարէզին մէջ և ձուլելով բոլոր ժո-
ղովուրդներու շահը:

Ազգայնականութիւնը կ'առաջարկէ
մաքսային պարիսպներով շրջապատել իր
երկիրը, արգիլելով օտար արտադրու-
թեանց մուտքը, քաջալերելու համար ազ-
գային ճարտարարուեստն ու արտադրու-
թիւնները: Մինչդեռ միջազգայնականու-
թիւնը կը մերժէ ճանչնալ սահմանազուլի
և կը յայտարարէ քաղաքացիական հա-
ւասար իրաւունք բոլոր մարդոց, ինչ ազգի
ալ որ պատկանին անոնք:

Ընկերվարական տեսակէտով անհատ
մը պէտք է աշխատի բոլոր ընկերութեան
համար և ընկերութիւնը մէկ անհատին
համար, ինչ որ կը նշանակէ թէ ամէն
ոք աշխատելու է ընդհանուր շահին հա-
մար, առանց մտահոգուելու իր անձնական
շահով, որովհետեւ անիկա անպատճառ
պիտի ծնի ընդհանուրին շահէն:

Ազգայնական տեսակէտով՝ անհատ մը

պէտք է աշխատի իր շահին համար, ա-
ռանց մոռնալու իր ազգային շահը:

Այսօր սակայն անկարելի է ազգայնա-
կան եռապաշտ քաղաքականութիւն մը
յառաջ տանիլ առանց մտահոգուելու միւս
ազգերու վիճակով: Պ. Պրիւնիկ — Գերմա-
նիոյ նախկին կառավարիչը — դեռ շատ չե-
ղաւ որ պարտապահանջ երկիրներէն պայ-
մանաժամ խնդրած էր իր պատերազմական
տուգանքին վճարման համար: Պարտա-
պահանջ երկիրները նկատելով որ այդ
պայմանաժամը չընդհանրէ կը նշանակէ հա-
մայնավարական ձկտումներուն լայնօրէն
դուռ բանալ, ստիպուեցան համաձայնիլ:
Ասիկա կը նշանակէ թէ ազգի մը կացու-
թիւնը անջատ ըլլալէ հետո է և հետե-
ւաբար միջազգային կապակցութիւններ և
առնչութիւններ ունի:

Ազգայնականութեան և միջազգայնա-
կանութեան երեւոյթը աւելի յատկանշա-
կան դարձաւ Գերմանիոյ մէջ, ուր ըն-
կերվարական կուսակցութիւնը 12 միլիոնի
չափ համախոհներով, որ կէս ազգային և
կէս միջազգային ուղղութիւն ունէր՝ զրեթէ
քայքայուեցաւ: Հիդլեր իր ազգայնական
սկզբունքներով ընկերվարութեան մէկ մա-
սը իրեն քաշեց, և թիւման, համայնա-
վարներու պետը՝ միւս մասը իր շարքե-
րուն մէջ անցուց: 12 միլիոն ընկերվար
համախոհներէ՝ այսօր կը մնայ հազիւ 7ը:

Ընկերվարական կուսակցութեան քայ-
քայումը իր ուղղութեան արդիւնքն էր:
Հիդլեր, ազգայնական ընկերվարականնե-
րու պետը, որ իր կուսակցութիւնը հիմնեց
1926ին՝ այսօր 13 միլիոն համախոհներ
ունի, իսկ համայնավարութիւնը երեք
տարուան մէջ 2 միլիոնէն բարձրացաւ 6
միլիոնի:

Այս օրինակը յստակօրէն կը պարզէ
մեր աչքին առջեւ թէ՛ ինչպէս երկու
որոշ և խաչաձեւող ուղղութեան կը բաժ-
նուի ընկերութիւնը, ազգայնական և միջ-
ազգայնական:

Ազգայնականութիւն կամ միջազգայ-
նականութիւն՝ արդիւնք են տնտեսական
դրութեան: Բոլոր դրամատիրական եր-
կիրներու մէջ գոյութիւն ունի ազգայնակա-
նութիւնը, իսկ միջազգայնականութիւնը՝
Սովիետական երկիրներու մէջ: Առաջին-
ները ունին իրր տնտեսական կարգուսարք
անհատական սեփականութիւնն ու արտա-
դրութեան անիշխանականութիւնն, իսկ
երկրորդները՝ կը միտին ջնջել անհատա-
կան սեփականութիւնն և պետականացնել
արտադրութեան կարողութիւնը:

Մինչդեռ դրամատիրական երկիրներու
մէջ ազգայնականութիւնը ազգամուլութեան

կը փոխուի, անոր կողքին օրէ օր կը
մեծնան միջազգայնական սկզբունքները:

Ամերիկայի մէջ անգործները « քաղցի
արշաւին » (marche de faim) հրացան-
ներով ցրուած են: Զուիցերիոյ մէջ, 8
Նոյեմբերին, միջազգային հանգամանքով
ցոյցի մը առթիւ, փոխանակ բանակը
ցրուելու ամբոխը՝ կը միանայ անոնց:
Պելճիքայի մէջ համայնավարները գետին
կը գրաւեն: Սպանիոյ մէջ ընկերվարա-
կանները կառավարութիւնը ձեռք կ'առ-
նեն: Քիլիի մէջ կառավարութիւններ կը
յաջորդեն իրարու՝ օր մը միջազգայնական
և օր մը թունդ ազգայնական:

Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ, Յունաստանի
մէջ համայնավարութիւնը կը ծաւալի, եւն:

Այս երկու ուղղութեանց մէջ դիտուած
նպատակը հասկնալ դժուար չէ, երբ ըսեմ
թէ ազգայնականութիւնը կը ջանայ գոր-
ծել անհատապէս և իր ոյժին մէկ մասը
վատնելով ուրիշ ազգերու դէմ, երբ իր
շահը այդպէս պահանջէ, իսկ միջազգայ-
նականութիւնը ազգերու գաղափարական
և սկզբունքային զինակցութեանն ու ձուլումն
է, ուր ամէնը կը գործեն մէկ ճակատի
վրայ, մէկ ուղղութեամբ, առանց չէզոքա-
ցնելու իրարու ուժը:

Յ. ԴԱՒԻԹԵԱՆ

ՄԵԶՄԷ ԱՆԴԱՐՁ ՄԵԿՆՈՂՆԵՐ

ԱԻԵՏԻՔ ՍԱՀԱԿԵԱՆ, Հայաստանի անդրա-
նիկ խորհրդարանի նախագահ 1918 —
1924, որ Հայաստանի խորհրդայնացու-
մէն յետոյ թաւրիզ ապաստանած էր և
անկից անցած Պէյրութ. վախճանեցաւ
Ապրիլ 18ին՝ ուղեղային կաթուածի մը
հետեւանքով: Ծնած էր 1863ին: Թիֆլի-
սի և Շուշիի մէջ կատարելէն վերջ իր
երկրորդական ուսումները՝ յաճախեց Մոս-
կուայի և Փեթրուքայի ճեմարանը, և
վկայուած էր որպէս հոգաբորձ, երկրա-

չափ: Գտաւ անձանթ միջատ մը որ իր
անունը կը կրէ: Հիմնադիրներէն է Հ. Յ.
Դաշնակցութեան: Ազնիւ, պարկեշտ եւ
սիրուած դէմք մըն էր:

ՕՀԱՆ ԿԱՐՕ, անդամ Հ. Յ. Դաշնակ-
ցութեան Եւր. կեդր. կոմիտէին, Նահա-
տակ Գրագէտներու Բարեկամներու և Հայ
Գրողներու Ընկերակցութեան, բնիկ Վա-
նեցի, տաս տարեէ ի վեր ի Փարիզ, կը
վախճանէր Ապրիլ 27ի առաւօտը: Սիր-